

# Diepe pijn door oorlogstrauma's



## psychologie

**Pijnlijke verrijking. Rouw en herboren relaties in de slagschaduw van oorlogsgeweld,** Fedia Jacobs; uitg. Totemboek, Amstelveen, 2012; ISBN 978 90 7755 793 8; 120 blz.; € 14,95.

tekst ds. P. van Duijvenboden  
beeld Fotolia

Het eerlijk onderzoeken van een ingrijpende gebeurtenis in het verleden is vaak pijnlijk. Psychiater Fedia Jacobs wil laten zien dat een dergelijke ervaring ook een verrijking kan betekenen.

**Z**ijn boek "Pijnlijke verrijking. Rouw en herboren relaties in de slagschaduw van oorlogsgeweld" is een waardevol werk dat laat zien dat leed soms –niet altijd– kan worden verwerkt en ten goede gewend.

Dr. Fedia Jacobs werkt sinds 1987 als psychiater voor het Sinai Centrum, gevestigd te Amstelveen. Hij

richt zich in zijn werk met name op nabestaanden van mensen die gebukt gingen onder oorlogsgeweld. Zelf mocht ik de auteur leren kennen als docent tijdens een cursus over het posttraumatisch stresssyndroom (PTSS).

Eerst vertelt hij zijn lezers hoe hij als psychiater te werk gaat. Oorlogsgeweld brengt verdriet. Mensen verliezen dierbaren en maken bijzondere, angstige gebeurtenissen mee die hen stempelen. De schaduw van deze ervaringen strekt zich uit naar de omgeving van degene die door dit geweld is getroffen. Zo vertelt de auteur over de moeite van een man wiens vader ternauwernood de oorlog heeft overleefd. De gebeurtenissen tijdens de oorlog hebben vader zo gestempeld dat het gezinsleven daardoor uiteindelijk totaal ontwricht raakt.

Jacobs werkt met een model waarbij hij drie decors ziet, als was

het een toneel met drie podiumdelen. Het eerste podiumdeel betreft het moment en de plaats waar het trauma zich afspeelde, bijvoorbeeld het selectieplatform op Auschwitz-Birkenau, het uitzendgebied in Bosnië of de onderduik-kamer. Het is het podium van "daar en toen". Het tweede deel van het podium is dezelfde plaats, alleen in het heden. Je kunt denken aan een voormalige concentratiekampgevangene die terugkeert. Het is het podium van "daar en nu". Het derde podiumdeel is de spreekkamer van de psychiater. Het representeert "hier en nu".

Wat Jacobs doet met zijn cliënten is aan de hand van wat hij "geleide fantasie" noemt de mensen confronteren met hun traumatische verleden. Hij vraagt hun om in gedachten terug te gaan naar het "daar en toen". Daarbij spaart hij zijn cliënten niet. Zo keert een vrouw terug naar de plaats waar ze meemaakte dat een man werd opgepakt en gefusilleerd omdat hij haar wegtrok van Duitse soldaten die haar gegrepen hadden. Toen was ze weggevlucht, wat haar na al die jaren een diep schuldgevoel geeft. Deze emotionele terugkeer kost haar grote moeite, maar levert haar ook veel op. Hij helpt haar om in haar terugkeer (in haar gedachten) de

man te bedanken en getuige te zijn van zijn begrafenis.

De voorbeelden vormen ook de kern van het boek. Na een korte introductie in zijn methode, volgen negentien verhalen die illustreren hoe Jacobs zijn werk wil doen. Wie het leest, raakt onder de indruk van zijn integere optreden jegens de cliënten, maar ook van het tonen van zijn eigen kwetsbaarheid en emoties.

Over kritiek die hij ontvangt van zijn vakgenoten spreekt Jacobs eerlijk. Er zijn collega's die menen dat hij wel heel ver gaat met deze confrontaties met het verleden. Hij zou daarbij te dwingend zijn en zo zelf de positie van de 'vervolger' innemen. Jacobs reageert daarop met zijn hart. Hij ziet dat hij soms pijn veroorzaakt, maar weet dat er door de pijn heen ook rijkdom te vinden is. Hij helpt mensen om verder te kunnen met hun leven en met (de herinnering aan) hun dierbaren. Daar ligt de winst.

Ik heb slechts één opmerking. De schrijver gebruikt een pseudoniem (Samuel Rubinstein) voor zichzelf in de spreekkamer. Waarom hij dat doet is onduidelijk. Het boek is duidelijk en leest prettig. De auteur vermijdt ongepast taalgebruik en ook worden (te) intieme details niet uitgeschreven. Na de korte theoretische weergave waan je je al snel in de spreekkamer van Jacobs en leef je mee met hem en zijn cliënten. De verhalen geven inzicht in de geweldige vragen die oorlogstrauma's meebrengen voor mensen en hun omgeving.



## roman

**Wat de morgen brengt,** Dan Walsh; uitg. De Banier, Apeldoorn, 2012; ISBN 978 90 3363 105 4; 320 blz.; € 19,95.

tekst Anne-Minke Hakvoort

De huwelijksreis van John en Laura aan boord van het prachtige stoomschip Vandervere loopt uit op een vreselijke tragedie wanneer een orkaan de boot tot zinken brengt. Vrouwen en kinderen worden gered door de bemanning van een oude tweemaster, maar wat gebeurt met de ruim 400 mannen? Angst en onzekerheid voeren de boventoon. Aan boord van het zeilschip is de oude slaaf Micah. Zijn motto luidt: „Leef bij de dag, want da's alles wa ons gegeve wordt.” Dat er wonderen kunnen gebeuren, blijkt uit het verloop van het verhaal. Er volgt een weerzien in New York met veel verdriet, maar uiteindelijk getuigt elke hoofdpersoon van een happy end.

Auteur Dan Walsh neemt de lezer mee naar 1857, een tijd waarin de slavernij nog volop

bestaat. New York explosief groeit en het aantal stoomschepen enorm toeneemt. Zijn derde historische roman "Wat de morgen brengt" is gebaseerd op een waargebeurd verhaal. Hij deed veel onderzoek naar de scheepvaartwereld en de toenmalige gebruiken, wat zich uit in de veelheid aan details en geïllustreerde belevenissen. De roman is niet spectaculair of opzienbarend, maar in zijn eenvoud toch aantrekkelijk. Walsh heeft veel aandacht besteed aan zijn hoofdpersonages. Vooral de zwarte Micah getuigt van veel levenswijsheid. Zijn leven laat zien dat als Jezus je vrijmaakt, je echt vrij bent, ook al ben je hier op aarde slaaf. Dit geheim schept vreugde voor vandaag. Minpunt is de al te goede aloop op alle fronten. Hierdoor daalt het realiteitsgehalte en eindigt het boek met een voorspelbare, makkelijke aloop.



## roman

**Noodweer,** Charles Martin; uitg. Voorhoeve, Utrecht, 2013; ISBN 978 90 297 2086 1; 380 blz.; € 19,95.

tekst Anne-Minke Hakvoort

Tyler is een rasechte ranger uit het Amerikaanse Texas, een strijder voor gerechtigheid, een helper van de verdrukten. Tot één ding is hij echter niet in staat, namelijk leven vanuit een heel hart. Hoewel hij trouwt met Andie, kiest hij ervoor om dat gedeelte van zijn hart dat liefde kan geven en ontvangen, af te sluiten. Alleen zijn stoere, harde rangershart laat hij zien. Het resultaat is een verslaafde Andie, die verliefd wordt op een ander en het kleine gezin van Tyler in de steek laat.

Wanneer een misbruikte moeder en haar dochtertje Hope Tylers pad kruisen, wordt hij geconfronteerd met de brokstukken van zijn leven. Na een bijna-doodervaring kiest hij ervoor om zijn schuld te belijden en een nieuwe start te maken. Of is het dan al te laat?

Charles Martin heeft als Amerikaanse bestsellerauteur een aantal pakkende romans geschreven. Zijn nieuwste pennenvrucht, "Thunder and Rain", is uitgekomen onder de titel "Noodweer". De tweedeling van onweer en regen geeft precies aan hoe Tyler het leven indeelt. Onweer staat voor het kwaad dat het op hem gemunt heeft als een vijand, de regen voor blijde gebeurtenissen vol emoties en hoop.

In een enerverende periode vol geweld wordt zichtbaar hoe Tyler meer en meer de confrontatie met zichzelf aangaat. Op een aantal suggestieve scènes na is het een verhaal vol spanning, tempo en onthullingen. De brieven van het meisje Hope aan God voegen een christelijke dimensie toe aan het gewelddadige verhaal. "Worden als een kind" krijgt hiermee zijn eigen bijzondere invulling.



Psychiater dr. Fedia Jacobs confronteert zijn cliënten met hun traumatische verleden.